NALEŻYTOŚĆ POCZTOWA OPŁACONA RYCZAŁTEM.

Rok VI. Kraków, poniedziałek 24 grudnia 1923 Nr. 308

NOWY DZIENNIK

Adres redakcyi i administracyi: Kraków, Orzeszkowej 7.
Nr. telefonu 279. — Konto czekowe Poczt. Kasy Oszczędn. Nr. 141.123
Wszelkie komunikaty należy nadsyłać wprost do Administracyi.
Komunikaty przesłane Redakcyi nie będą uwzględnione.
Redakcya rękopisów nie zwraca.
Redaktor naczelny przyjmuje od 12 do 1 w południe.

Cena Nru Mp. 100.000

Prenumerata: w Krakowie i prowincyi mies. 2300000 kwrt. 6900000
w Krakowie z odnoszeniem do domu mies. 2400000 kwrt. 7200000
Na prowincyi: z przesyłką pocztową mies. 3000000 kwrt. 9000000
Za granicą: z przesyłką pocztową mies. 6000000 kwrt. 18000000
Ogłoszenia: Drobne ogłoszenia od wyrazu 25000 Mp., wiersz milimetr. 1-szp. 35000 Mp. Nadesłane 100000 Mp. Wiersz milimetrowy 1-szpalt. w tekście 150000 Mp. Wiersz milim. 1-szp. na 1-szej stronie 200000 Mp. Gratulacye 1500000 Mp. Inser. zamiejsc. o 50%, zagr. o 100% droższe

Kwatermistrz-endecyi.

Kraków, 23 grudnia

(is) Panu Władysławowi Grabskiemu odmówić nie można zwinności i elastyczności politycznej: zlikwidował przesilenie wprawdzie bez gwarancyi stworzenia trwałych podstaw rządzenia, ale nie mniej szybko i ruchliwie. Na pomoc przyszły mu specyalne zaufanie i interwencya Prezydenta Rzeczypospolitej, wzmożone poczucie odpowiedzialności o losy państwa u wszystkich stronnictw, no i w nie ostatnim rzędzie pewne wyczerpanie Sejmu, który aż nadto wyekspenzował się w walce podczas ostatniego okresu rządów p. Witosa. Wreszcie bliskość feryi świątecznych wpłynęła ł agodząco na zachowanie się stronnictw, nie godziłoby się bowiem rozniecać walkę w przededniu radosnych świąt i spędzać je w domu pozostawiwszy państwo do pewnego stopnia w stanie „ex lex".

Wszystkie te momenty zdają się wskazywać na to, że mamy do czynienia z pewnego rodzaju politycznem „respiro", którego Sejm udzielił p. Grabskiemu.

Mimo tych nie nazbyt różowych horoskopów ostudzenie temperamentów, umiarkowana, a nawet elegancka jak na nasze tradycye forma walki stronnictw podczas przesilenia w Sejmie i prasie stanowić będzie dodatnią reminiscencyę w historyi naszego życia parlamentarnego. Prasa prawicowa kąsała wprawdzie z lekka p. Thugutta, ale na ogół jakby przez uzdzienicę dobrowolnie sobie nałożoną.

Nie tylko jednak pod względem formy ostatnie przesilenie stanowiło pewne novum dodatnie. Zauważyć można było także nieznaczne przesunięcia w mentalności politycznej stronnictw lewicowych. Tyczy się to przedewszystkiem stosunku do mniejszości narodowych. Nie przełamano jeszcze wprawdzie dogmatu o rdzennie polskiej większości, ale nie mniej wstrząśnięto jej podstawami. PPS wytknęła fakt, że Prezydent Państwa pominął prawicże ostentacyjnie mniejszości, a poseł Thugutt, reprezentant najsilniejszego dziś stronnictwa opozycyjnego wczoraj podkreślił, że nie można dzielić obywateli na dwie kategorye. Co prawda poseł Thugutt ustąpił przed terrorem prawicy, stawiającej większość „czysto polską" jako conditio sine qua non poparcia rządu, ale objektywnie stwierdzić trzeba, że pobudki jego lęku przed prawicą wskazują na to, że nie identyfikował się z dogmatem prawicy, lecz ustąpił z obawy rozżarzenia wojny domowej na tem tle. To jest różnica w praktyce i w skutkach obecnego przesilenia wprawdzie obojętna, ze stanowiska jednak rozwoju psychiki politycznej, zwłaszcza ze względu na przyszłość zupełnie nie do zlekceważenia. Jeśli się zważy, że w duchu lewica polska akceptowała dogmat większości czysto polskiej, choć „zasady" nakazywały się jej maskować, to i ta zmiania oznacza pewne plus.

Prawica oczywiście dogmatu swego nie zmieniła. I na to będzie trzeba jeszcze trochę czasu. Demagogia musi się wyszumieć, zmysł dla racyi stanu wrócić do równowagi. Pewne objawy w tym kierunku dały się już zauważyć w rezolucyi chadecyi podczas tworzenia gabinetu przez p. Thugutta. Przynajmniej odnośnie do Żydów, mniejszości aterytoryalnej passus „że należy wykluczyć te kluby, które nie stoją na stanowisku państwowości polskiej" nabiera specyalnego znaczenia, albowiem dziś chyba już nikt rozsądny w to nie wątpi, że Żydzi stoją na stanowisku państwowości polskiej.

Zresztą dogmat prawicy złamie może kiedyś jakaś konkretna konstelacya polityczna, a wtedy endecya rzuci swój dogmat do rupieciarni i rządzić będzie większością mieszaną, powiedzmy „elementów praworządnych" albo „zachowawczych" przeciw „wywrotowi społecznemu", „destrukcyi" etc. To się da zrobić, jeśli interes polityczny tak będzie dyktował. Dziś oczywiście demagogiczne hasło większości czysto polskiej jest wygodnym instrumentem, bo pod jego naciskiem agitatorskim niemożliwym się staje rząd lewicowy. A o to chodzi endecyi, jak uczy wymownie exemplum Thugutt.

A zatem trochę cierpliwości. Może np. w przyszłym Sejmie, jeśli endecya straci kilkadziesiąt mandatów, co przecież zdarzyć się może, jak widać z ostatnich wyborów angielskich i greckich.

Pozostaje tedy pytanie: co dalej? Swięta rychło miną, a 4 stycznia może przynieść początek nowego przesilenia. Za votum ufności głosowało 193 posłów, a zatem bezwzględna mniejszość. Reszta podzieliła się na dwie grupy: mniejszości z powodu zlekceważenia ich żądań zajęły stanowisko opozycyjne, a polska lewica za cenę ustępstw personalnych w składzie gabinetu (Sosnkowski, Darowski, Tyszka, Bertoni) przyrzekła neutralność. (Mamy zatem na szczęście już drugi rodzaj „neutralnych" w Polsce, tym razem zaszczyconą nawet przez NPR).

Próbą siły gabinetu stanie się ustawa o pełnomocnictwach, równająca się degradacyi Sejmu, tem niebezpieczniejszej, że rząd p. Grabskiego domaga się jej na cały rok i to nie tylko dla siebie, ale dla każdego rządu, któryby po nim w przeciągu tego roku przyszedł. Jest to oczywiście znakomita odskocznia dla przyszłego nawskróś endeckiego rządu, któryby oszańcowany za taką ustawą wyszedł oczywiście z rezerwy w sprawach politycznych i zrobił „porządek" po swojemu. — Pomijając zatem trudności konstytucyjne — do ustawy trzebaby kwalifikowanej większości — należy wątpić, czy lewica skręci sobie powróz na własną szyję. Pełnomocnictwa, których żąda p. Grabski, są w dzisiejszych warunkach utorowaniem drogi do dyktatury politycznej. I w tem leży ich niebezpieczeństwo.

I jakkolwiek ze względów gospodarczo-finansowych istnieje w Sejmie i w społeczeństwie dość przychylny nastrój dla pełnomocnictw, byle skutecznych (nawet u lewicy), to jednak obawy polityczne są zbyt poważne, aby lewica gabinetowi o zakapturzonej tendencyi prawicowej mogła dać miecz do ręki — przeciw sobie.

Endecya gra wytrawnie... Poniosła klęskę jako wilk, zaczyna grę jako lis... P. Grabski jest jej — kwatermistrzem, może nawet nie wie o tem.

P. Grabski nie podejmie rokowań z kupcami żydowskimi

w sprawie zaliczek na podatek majątkowy w walucie obcej.

(Telefonem od naszego korespondenta)

Warszawa, 22 XII. (Sin). Dowiaduję się, że z powodu zmienionych warunków politycznych, umowa z kupcami żydowskimi w sprawie zaliczek na podatek majątkowy w walucie pełnowartościowej, narazie nie doszła do skutku. Wobec tego wszyscy płatnicy podatku majątkowego, którzy objęci byli powyższą umową, winni najdalej do dnia 24 bm. wpłacić ustawowo przewidziane zaliczki w markach polskich.

Jak się dowiaduję, czynione są starania w sprawie przedłużenia terminu wpłacenia zaliczki.

Dziś udała się w związku z tą inowacyą delegacya Centrali Związków kupieckich do premiera Grabskiego. P. Grabski oświadczył, że po dokładnem przestudyowaniu ustawy o podatku majątkowym, doszedł do przekonania, że ustawa daje państwu o wiele więcej aniżeli umowy z kupcami. W szczególności p. Grabski stoi na stanowisku, że nie można pisać w umowie o walutach obcych, gdy inna ustawa zawiera zakaz dokonywania wszelkich tranzakcyi w walutach zagranicznych. Po wtóre obowiązek płacenia podatku wynika z samej ustawy, p. premier nie widzi więc powodu do otaczania kupców specyalnym przywilejem.

Zaznaczyć więc w końcu należy, że p. Grabski uniemożliwił dojście do skutku umów z kupcami chrześcijańskimi, o co również zabiegał p. Korfanty.

Dokoła kryzysu w Łodzi.

Sin. Warszawa. (Telefonem) W związku z ciężkim kryzysem przemysłu łódzkiego, ze sfer przemysłowych wyjaśniają, że ciężkie przesilenie jest niezależne od różnych przyczyn politycznych i ekonomicznych. Redukcya pracowników fabrycznych musi być przeprowadzana wskutek zmniejszenia się eksportu. Podjęto wysiłki celem uzyskania rynku zbytu towarów łódzkich w Małej Azyi. Ostatnio eksport łódzki ogromnie ucierpiał zwłaszcza wskutek ciężkiego kryzysu ekonomicznego, jaki przeżywa Rumunia.

Nowe oświadczenie Poincarego w sprawie odszkodowań.

Paryż, 22 grudnia PAT. Poincare wygłosił w Izbie deputowanych przemówienie, w którem biorąc na siebie całkowitą odpowiedzialność za politykę zagraniczną rządu, oświadczył, że polityka ta nie obawia się światła, ani też sprzeciwów. Twierdzenie komunistów, którzy przedstawiają Francyę jako państwo imperyalistyczne, mieszające się do spraw wewnętrznych Niemiec celem podtrzymania tam pangermanizmu, są właściwie wystąpieniami wrogiemi dla Francyi w wysokim stopniu.

Poincare uważa w dalszym ciągu, że wszystko winno być podporządkowywane sprawie odszkodowań za wyrządzone szkody gwarancyi, oraz bezpieczeństwa. Premier podkreślił, że od 14 sierpnia 1922 r. począwszy na długo przed okupacyą Zagłębia Ruhry Niemcy oświadczyły kategorycznie, iż chcą przerwać uskutecznianie wszelkich dostaw przewidzianych przez traktat wersalski. — Gdyby Niemcy chciały składać świadczenia w naturze, byłyby mogły zmusić do tego przemysłowców, którzy byli dość skłonni otworzyć kredyt rządowy Rzeszy. Poincare podkreślił, że dnia 1 stycznia 1923 roku uzyskał na poczet długu wynoszącego 132 miliardy wpłatę 20 miliardów, czyli to, co rząd Rzeszy winien był zapłacić już w maju 1922 r. Francya dała istotne dowody swego umiarkowania oraz cierpliwości. Gdybyśmy nie zajęli zagłębia Ruhry, Niemcy byliby zaprzestali wszystkich dostaw i będąc w posiadaniu węgla i żelaza w zagłębiu byliby odpowiedzieli na nasze żądania: „Przyjdźcie je wziąć". Podjęliśmy działanie w momencie najbardziej pomyślnym. Precyzując z kolei stanowisko Francyi, sojuszników i Niemiec Poincare wykazuje, że propozycya niemiecka przyznawała Francyi 15.500 milionów, zaś klauzule ekonomiczne, zawarte w traktacie wersalskim przez przyjęcie niemieckich propozycyi byłyby zostały zanulowane. Tego rodzaju podstępne propozycye prowadziły do całkowitego obalenia traktatu wersalskiego, oraz do odbudowy ekonomicznej Niemiec kosztem Francyi i Belgii. Premier podkreślił, że i Anglia odrzuciła te propozycye i oświadcza, że w sprawie tej zajął stanowisko zgodne z zapatrywaniami wszystkich sojuszników.

Niemcy zaprzestali oporu pod wpływem przymusu i przyparci do muru wobec przemożnej konieczności uniknięcia katastrofy wycofali w zupełności wszystkie swoje zarządzenia pod wpływem stanowiska stanowczego, zajętego przez Francyę, która może być tylko dumna z preprowadzonego działania.

W dalszym ciągu swego przemówienia premier podkreślił, że okupacya Zagłębia Ruhry nie stała się bynajmniej powodem bezrobocia w Anglii, gdyż przeciwnie od czasu okupacyi ilość bezrobotnych w Anglii zmniejszyła się. Jeżeli Niemcy — mówił Poincare — zmieniły swoje poglądy i zaprzestały stosować biernego oporu, to stało się to jedynie dlatego, że zdały sobie sprawę iż muszą się liczyć z wolą i siłą Francyi.

Następnie po wyrażeniu zadowolenia z powodu serdecznej współpracy wszystkich sojuszników w Komitecie Rzeczoznawców premier przystąpił do omawiania sprawy propozycyi niemieckich podjęcia rokowań z Francyą. Poincare zaznaczył ponownie, że nigdy nie zgodzi się pozbawienie Komisyi odszkodowań jej praw dodając, że zgadza się z tym z Belgią, że nie należy podejmować żadnych dyskusyi, którebymogły naruszać autorytet wysokiej komisyi międzysojuszniczej, albo generała Degoutta. Francya nie się również na bezpośrednie uregulowanie w porozumieniu z Berlinem, losu ludności w Nadrenii. Francya szanuje bowiem wolność tej ludności, zresztą nie przypuszcza, aby rząd Rzeszy mógł się dać przekonać samemi tylko perswazyami.

Zdaniem premiera — Liga narodów posiada ogromny autorytet moralny i może oddać nieocenione usługi. Autorytet ten jednakże nie powstrzyma narodu ożywionego wojowniczemi uczuciami, a z drugiej strony nie może przeszkodzić Francyi w czuwaniu nad swojem własnem bezpieczeństwem, zwłaszcza wobec faktu, że pakt gwarancyjny nie został zrealizowany.

Nowy krok Niemiec.

Wiedeń, 22 grudnia PAT. Neues Wiener Abendblatt donosi z Berlina: Rząd niemiecki zamierza w najbliższych dniach przedsięwziąć w Paryżu nowy krok. Pełomocnik niemiecki w Paryżu v. Hoesch wręczyć ma premierowi francuskiemu memoryał, w którym będzie zawarte ścisłe sprecyzowanie tych pytań, do których odnosi się prośba o bezpośrednie rokowania z Francyą w sprawie Renu i Ruhry. Odpowiedni krok będzie równocześnie uczyniony ze strony niemieckiej w Brukseli.

Kapitał niemiecki w Ameryce.

Londyn, 22 grudnia PAT. Nev Jork Times donosi, że amerykańska komisya bankierów stwierdziła, iż conajmniej 200 milionów dolarów kapitału niemieckiego inwestowane jest w Stanach Zjednoczonych.

Obrady komisyi odszkodowań.

Paryż, 21. 12 PAT. Dziś rano odbyło się pierwsze po powrocie Bratburego z Londynu posiedzenie komisyi odszkodowań. Posiedzeniu temu przewdniczył Barthou. Komisya rozpatrywała prośbę Niemiec, dotyczącą przyznania prawa pierwszeństwa pożyczce 70 milionów dolarów na cele zakupu środków żywności. Komisya odszkodowań postanowiła jednogłośnie przekazać tę sprawę zainteresowanym rządom, a to na mocy art. 524 traktatu wersalskiego. Poza tem komisya postanowiła zażądać od komitetu gwarancyjnego sprwozdania o sytuacyi Niemiec pod względem zaopatrzenia w zboże chlebowe i tłuszcze jadalne. Na temsamem posiedzeniu komisya mianowała 2 rzeczoznawców amerykańskich, którzy wezmą udział w I. komitecie, mającym na celu zbadanie środków uzdrowienia waluty niemieckiej oraz przywrócenia równowagi budżetowej. Rzeczoznawcami tymi byli gen. Davis i Young. Przewodnictwo pierwszego komitetu jednomyślnie uchwalono powierzyć gen. Davisowi.

Papież prosi o ułaskawienie skazanych Niemców

Rzym 22 grudnia PAT. Z okazyi świąt Bożego Narodzenia wystosował papież prośbę do prezydenta ministrów Poincarego, aby ułaskawił skazanych i aresztowanych z powodu zajść w zagłębiu Ruhry a wydalonym aby pozwolił na powrót do ojczyzny. W Watykanie panuje przekonanie, że Poincare przychyli się do prośby Ojca Świętego.

Robotnicy w Zagłębiu wracają do pracy.

Duesseldorf. PAT. Dnia 22 grudnia. Wielu robotników mimo silnej propagandy komunistycznej domaga się przyjęcia na nowo do fabryk. Właściciele stawiają za warunek rozpalenie jedenastu wielkich pieców.

10 godzin pracy.

Essen. PAT. Zakłady Kruppa w Steinhausen wydaliły wszystkich robotników, ponieważ ci nie zgodzili się na 10-godzinny dzień pracy.

Kanclerz Marx o sytuacyi Niemiec

Berlin. PAT. Kanclerz Rzeszy Marx w wywiadzie z korespondentem „New Jork Herald" oświadczył m. in., że udzielenie Niemcom pożyczki zagranicznej jest koniecznością, ponieważ Rzesza w czasie krótkim bez tej pożyczki nie będzie absolutnie w stanie podołać swoim zadaniom. Do Ligi Narodów — oświadczył kanclerz — Niemcy apelować nie będą z powodu doznanego już zawodu. Kanclerz nie obawia się już żadnych puczów, ani ze strony lewicy, ani ze strony prawicy, obawia się jedynie zaburzeń głodowych w czasie obecnej zimy.

Aresztowanie sprawcy zamachu na Kahra.

Monachium 22 grudnia PAT. Aresztowany pod zarzutem planowanego zamachu na generalnego komisarza Kahra aktor Bartel, liczy lat 20. Oświadczył on, że jest członkiem partyi narodowo socyalistycznej i plan swój powziął bez żadnych wspólników. W roku bieżącym w maju przebywał w zagłębiu Ruhry, a do Monachium przybył na 8 dni przed swojem aresztowaniem. Władze policyjne śledzą za wspólnikami Bartla.

Zamach bombowy na Noskego.

Berlin, 22, 12 PAT. Wczoraj o godz. 7-mej wieczorem rzucono w Hannowerze bombę na budynek rządowy, w którym mieszka Noske. Wybuch był tak silny, że wyleciały szyby w domach wzdłuż całej ulicy. Ofiar w ludziach nie było.

Zamojski - Piłsudski - Szeptycki.

Sin. Warszawa. (Telefonem) Hr. Zamojski przybył dziś z Paryża i rozpoczął rokowania z premierem Grabskim w sprawie ewentualnego objęcia teki spraw zagranicznych.

Marszałek Piłsudski został dziś przyjęty na dłuższej audyencyi przez Prezydenta Rzeczypospolitej.

Były minister wojny generał Szeptycki wraca do Krakowa na dawne stanowisko inspektora armii.

Przeciw projektowi pełnomocnictw dla rządu

Sin. Warszawa. (Telefonem) „Robotnik" dzisiejszy, omawiając projekt pełnomocnictw dla rządu w dziedzinie skarbowej, wyraża przekonanie, że projekt nie nadaje się do przyjęcia jako antykonstytucyjny.

Katastrofa kolejowa na linii Katowice-Dziedzice

Katowice, 21 grudnia PAT. Na przestrzeni pomiędzy Katowicami a Dziedzicami koło stacyi Lgota Pszczyńska nastąpiło dziś rano zderzenie pociągu osobowego z towarowym, spowodowane przeoczeniem przez maszynistę sygnału. Lokomotywy obu pociągów zostały mocno uszkodzone, również i część wagonów kolejowych. Palacz pociągu osobowego doznał lekkich obrażeń. Poważniejszych ofiar w ludziach nie było. Przez kilka godzin był ruch utrzymywany zapomocą przesiadania na miejscu katastrofy.

W Gdańsku opozycya przeciw p. Sahmowi.

Gdańsk. PAT. Dnia 2 grudnia. Baltische Presse donosi, że w kołach niemieckich nacyonalistów i w kołach niemieckich socyalistów narodowych w Gdańsku ujawnia się od pewnego czasu niechęć w stosunku do prezydenta senatu gdańskiego Sahma. Opozycya ta wzrosła do tego stopnia, że stanowisko prezydenta Sahma uważa się za zachwiane. Przyczyna tej opozycyi kół prawicowych wobec prezydenta Sahma leży w dziedzinie polityki wewnętrznej. Koła prawicowe zarzucają Sahmowi że nie występował z należytą energią wobec lewicy. Za męża zaufania prawicy oraz za następcę Sahma na stanowisku prezydenta Senatu gdańskiego uchodzi senator Volkmann, któremu koła prawicowe za wielką zasługę poczytują jego stanowisko w sprawach polskich i podatkowych.

Cło za towary w złocie a W. m. Gdańsk.

Gdańsk, 22 grudnia PAT. Danziger Ztg. stwierdza, że wiadomość o rzekomem zawieszeniu przez Wysokiego Komisarza Ligi Narodów rozporządzenia polskiego o pobieraniu cła od niektórych towarów w złocie, którato wiadomość okazała się zupełnie fałszywą nadesłana została do redakcyi ze źródła urzędowego.

Przed obaleniem rządu Baldwina

Wiedeń, 22. 12 PAT. Neue Fr. Presse donosi z Londynu, że konserwatyści w nowej Izbie nie wyrzekają się programu ceł ochronnych, a w mowie tronowej będzie zawarty ustęp, w którym rząd wyraźnie oświadcza, że konieczną jest ochrona rynku wewnętrznego w interesie zwalczania braku pracy, dalej zaproponuje mowa tronowa utrzymanie rozszerzonego systemu ceł protekcyjnych, a wreszcie zaleca dalszą budowę fortyfikacyi w Singapore.

Zdaje się być pewnem, że votum nieufności, zgłoszone przez partyę robotniczą będzie poparte przez liberałów.

Rosya w komisyi ograniczenia zbrojeń.

Wiedeń, 22. 12 PAT. Neue Fr. Presse donosi z Rzymu: według doniesień ze źródeł dyplomatycznych Komisya Ligi Narodów dla ograniczenia zbrojeń ma zaprosić do udziału w pracach także i rząd sowiecki. Cziczerin oświadczył już, że zaproszenie przyjmie, atoli pod warunkiem, że posiedzenia nie będą się odbywały na terenie szwajcarskim. Nie jest wykluczone że to żądanie rosyjskie będzie przyjęte.

„Stary tygrys" powrócił do zdrowia.

Paryż, 22 grudnia PAT. Clemenceau powrócił całkowicie do zdrowia.

Przegląd prasy żydowskiej.

Przyczyny opozycyi. — Łagodny ton.

Prasa żydowska poświęca nowemu gabinetowi na równi z całą prasą polską obszerne omówienia. Godzi się je przytoczyć, by wykazać, że społeczeństwo żydowskie bez względu na kierunek zająć musiało stanowisko opozycyjne wobec obecnego gabinetu. Na łamach "Najer Hajnt" pisze poseł Grünbaum.

„W rozmowach, które p. Grabski prowadził z mniejszościami narodowemi uważał on za stosowne, jedynie zapewnić, że nowych krzywd nie wyrządzi, ale o usunięciu starych nie myśli. Wszystko ma zostać w tym względzie tak jak było.

Jasnem jednak jest, że to jest prost niemożliwe. Życie nie da się zatrzymać nawet w czasie wojennym, kiedy wszystko koncentruje się około sprawy obrony państwa; nawet wtedy musi się rząd zająć także innemi sprawami. W czasach pokojowych, kiedy ma się do czynienia z problemem finansowym, z walką przeciw katastrofie gospodarczej, zachodzi tego potrzeba jeszcze w siluiejszym stopniu.

A szczególnie my Żydzi nietylko nie mamy pewności, że nie przyjdą nowe krzywdy, ale przeciwnie mamy powód przypuszczać, że w stosunku do nas wiele się zmienić może na gorsze. Do gabinetu wszedł generał Sosnkowski i prof. Miklaszewski, rektor akademii handlowej. Kim jest pierwszy i czego on dokonał, o tem wiemy dobrze. Imię jego jest na wieki połączone z Jabłonną i z tajnymi cyrkularzami, za pomocą których wprowadził ograniczenie praw dla Żydów w armii. Drugi przyjął w akademii handlowej tylko 3% Żydów, nie pozwolił utworzyć żydowskich organizacyi akademickich i zmusza ich do wstępywania do polskiej Bratniej pomocy, która... Żydów nie przyjmuje".

Poseł Grünbaum kończy przepowiednią, że gabinet p. Grabskiego jest jedynie gabinetem zakłopotania i że o losie jego rozstrzygnie Sejm dopiero po świętach.

„Na łamach Momentu powiada poseł Prylucki:

Teraz po raz pierwszy usłyszeliśmy zupełnie oficyalne oświadczenie premiera, że można konstytucyę także nie stosować, jeśli znajdą się tacy, których drażni że akt z 17 marca 1921 brany jest na seryo. P. Grabski jest szczerym człowiekiem i nie robił tajemnicy z tego, co inni w duchu uważali za zasadę. I tego nie bierzemy mu za złe. Niechże jednak nam nie weźmie za złe, jeśli będziemy niedowiarkami i nie będziemy wierzyć, że na drodze pseudokonstytucyonalizmu można ratować finanse".

W organie socyalistów żydowskich Folkscajtung czytamy w artykule zatytułowanym „Gabinet zawieszenia broni".

„Co przedstawia nowy gabinet? Niema wątpliwości, że jest tylko drugiem wydaniem poprzedniego z tą tylko różnicą, że poprzedni był aktywny, a obecny przyrzeka, że będzie passywny".

Organ Szlome Emunch Der Jid — milczy na razie. Także stanowisko.

„Nasz Przegląd" pisze w tonie pełnym kurtuazyi ale i rezerwy:

Zapowiedź łagodzenia tarć partyjnych jest raczej wyrazem pobożnych życzeń, aniżeli wskaźnikiem programowym zwłaszcza w dzie dzinie społecznej, w której zaostrzają się coraz bardziej antagonizmy klasowe, domagające się radykalnego leczenia. Trudno sobie dopprawdy wyobrazić, w jaki sposób można poważnie myśleć o gruntownej sanacyi skarbu, gdy się mechanicznie zawiesza na kolku wszelkie inne zagadnienia, organicznie związane z uzdrowieniem życia gospodarczego. Zupełnie zaś niezrozumiałą jest polityka „bierności" wobec palących spraw mniejszości narodowych jeszcze bardziej komplikująca sprzeczności interesów wewnątrz społeczeństwa polskiego.

Lwowska zaś „Chwila" pisze pod adresem rządu:

„Należy zwrócić uwagę, że polityka narodowościowa w Polsce nie może i nie powinna być zredukowana do kwestyi taktyki, której szczytowym objawem była bankrucka zasada monarchii habsburskiej: divide et impera, ale jest problemem zasadniczym państwa polskiego, problemem, który ma wskazać najidealniejsze drogi narodowościowego zrostu ludów Rzeczypospolitej Polskiej w zdrową, silną i mogącą się ostać nawet w najpoważniejszych niebezpieczeństwach państwowość. Rozwiązania tych problemów można szukać tylko na drodze szczerego demokratycznego stosunku. Nie rozwiązała ich upadła koncepcya centroprawicy, nie rozwiąże jej też zabezpieczający tej prawicy w jej odwrocie tyły obecny rząd parlamentarny.

Być może, że nie rozwiązuje ją już dzisiaj świadomość polityczna stronnictw demokratycznych, świadomość ogółu.

Tak tedy widzimy, że w całej prasie żydowskiej przebija ton rzeczowej opozycyi, bez ostrza, a nawet nacechowany znaczną łagodnością, wynikającą jużto ze zrozumienia ogólnej sytuacyi państwa już to z przekonania, że rząd ten potknie się wkrótce o problemy realnego życia, wobec których pragnie zastosować politykę — strusia.

Żydowscy robotnicy w Ameryce wobec Erec Israel.

Jak wiadomo zwróciła się niedawno żydowska organizacya robotnicza w Palestynie „Histadruth hapoalim hak'alit" do Związku Żyd. Zrzeszeń Zawodowych w Ameryce z propozycyą wysłania przez Związek delegacyi do Palestyny, celem zapoznania się z sytuacyą palestyńskiej organizacyi robotniczej, która liczy około 20000 członków. Ameryk. Związek Zrzeszeń robotniczych nie widząc w chwili obecnej możliwości wysłania takiej delegacyi odpisał w liście bardzo serdecznym, wyrażając swą gorącą sympatyę robotnikom palestyńskim i oświadczając gotowość ich moralnego i materyalnego poparcia. List ten wywołał wielkie wrażenie w świecie żydowskim, który widzi w nim słusznie fakt zasadniczej duchowej zmiany w stanowisku robotników amerykańskich do zagadnień palestyńskich.

O planach Związku odnośnie do niesienia pomocy żyd. robotnikom Palestyny, która mo że mieć bardzo ważne znaczenie dla kraju, po wiedział gen. sekr. Związku p. M. Fein, pracujący od dziesiątek lat, jako jeden z przodowników żyd. ruchu robotniczego w Ameryce:

„Nasza pomoc dla żydowskich robotników palestyńskich nie może być ani charytatywna, ani zapomogowa. Musi ona mieć charakter wyłącznie konstruktywny zgodnie z propozycyami z Palestyny otrzymanemi. Najprawdopodobniej będzie ona miała formę pożyczek dla kooperatyw i przesyłania maszyn itp. Obecnie opracowujemy plan, który przedłożyliśmy towarzyszom palestyńskim i utworzyliśmy w tym celu komisye. W bieżącym tygodniu powzięte zostaną decydujące uchwały. W najbliższym czasie zwołane będą w tym celu wszystkie zrzeszenia zawodowe na wspólną konferencyę. Należy oczekiwać, że w konferencyi tej weźmie udział najmniej 150 delegatów wszystkich zrzeszeń.

Zamierzamy przeprowadzić wielką akcyę propagandystyczną a mam nadzieję — owocną. W czasie akcyi „Hiasu" nasi towarzysze zebrali w krótkim czasie 75.000 dolarów prócz 75 tysięcy dolarów ofiarowanych przez organizacyę. W akcyi wzięły udział wszystkie organizacye aż do „Poale-Syon".

Wędrówki po kinach.*)

Po trzech moich fejletonach z dziedziny ekranu otrzymałem kilka listów, które w mniej lub więcej grzeczny sposób zażądały odemnie bym więcej mówił o kinach krakowskich. Z uzasadnienia, a raczej z tego, co było między wierszami mogłem wywnioskować, że listy te pochodziły ze sfer zainteresowanych.

Ponieważ jednak rzeczą fejletonu jest przedewszystkiem ujmowanie zagadnienia kinoteatru wogóle, przeto wybaczą czytelnicy, że snuć będę dalej rozważania nad kinem przyszłości, którego zarodki obserwować możemy już w dzisiejszem kinoteatrze. —

Oto donoszą pisma o filmie mówiącym, a ze sfer teatralnych dochodzą znowu wiadomości o teatrze niemym. Obie więc dziedziny chcą się niejako zamienić funkcyami, kino staje się teatrem, a teatr kinem.

Gramofon wkroczył do kina, przybierając kształt kinotefonu. Najnowsza konstrukcya, korzystająca z cudownych wynalazków Edisona, po części zespoliła ruch z tonem. Zresztą ruch bez tonu jest doprawdy czemś martwem, a muzyka, która dotychczas towarzyszy scenom filmowym robi nieraz komiczne wrażenie. Grają nieraz jakąś aryę z opery lub operetki, albo sążnistego marsza, a na scenie dzieją się rzeczy z muzyką nic wspólnego nie mające. Zapewnienia, że muzyka jest ściśle dostosowaną do obrazu, trzeba najczęściej brać z błogim uśmiechem sceptycyzmu.

A więc zwycięstwo kinotefonu? Nie zupełne, bo nie możliwe. Muzyka powinna być tylko akompaniamentem ruchu. Twórcy tekstu filmowego stworzą może kiedyś dzieło, które będzie syntezą malarstwa, poezyi i muzyki. Być może, że sam poeta będzie kompozytorem, albo kompozytor wczuje się w tempo akcyi, a muzyka pod względem ciepła i kolorytu intonacyi zespoli się ściśle z tłem i przebiegiem dramatu filmowego.

Nie obawiajmy się tylko pod tym względem konkurencyi z teatrem. Nigdy żywej gry, wcielania się człowieka w potężne przeżycia współczesnego człowieka — kino nam nie da. Ale liczmy się z koniecznością czasu. Do świątyni sztuki wkracza maszyna, a temu pod żadnym warunkiem przeszkodzić nie jesteśmy w stanie.

Indywidualizacya życia ustępuje powoli amerykanizacyi i w ślad za nią idącej mechanizacyi. Możemy wewnętrznie protestować przeciw ko temu tryumfalnemu pochodowi maszyny, ale protest nasz będzie wkrótce anachronizmem. Kiedyś robotnicy rzucali się na maszyny, jako na te złowrogie bestye, które wydzierają chleb masom robotniczym. Czy to im coś pomogło?

Chodzi tylko o to, by ta mechanizacya filmowej sztuki nie obeszła się bez kontroli i inicyatywy prawdziwie twórczej inspiracyi. Masowa produkcya kinotefonu uprzystępni milionom sztukę, baczmy więc, by ta sztuka nie zadawala się tylko surrogatem sztuki.

Z drugiej jednak strony teatr niemy, konkurujący pod względem mimiki z ekranem wydaje mi się prostą mrzonką. Wszak już mamy pantominę, która w rękach prawdziwego artysty może być prawdziwem arcydziełem. Zawsze jednak szczere wzruszenie budzić w nas będą nie nieme historye Pierrota i Colombiny, tylko tragiczne załamania całego człowieka. A zresztą obserwować możemy w eksperymentującym teatrze rosyjskim ostatniej doby, wprowadzającym żelazne konstrukcye, aeroplany, automobile i motocykle i degradującym aktora do cyrkowego akrobaty zwycięstwo filmu wkraczającego śmiało do teatru.

Ani piędzi ziemi teatr nie powinien odstąpić filmowi.

Monast

*) Recenzye z premier kinowych podawać będziemy osobno.

Równocześnie zaznaczamy, że chętnie zamieścimy głosy dyskusyjne na temat stosunku teatru do kina. — Red.

Zatrudnienie żydowskich robotników przez Arabów.

Jerozolima.. (ŻAT) Jeden z najbogatszych arabskich notablów w Jaffie Ali Effendi zawarł kontrakt z kooperatywą żydowskich zrzeszeń robotniczych w sprawie budowy jedynastu wielkich magazynów przy głównej ulicy między Jaffą a Tel—Awiw. Maszyny potrzebne do budowy będą pobierały prąd ze stacyi Rutenberga. Ali Effendi oświadcza oficyalnie, że z pracy żydowskiej kooperatywy jest bardzo zadowolony i radzi wszystkim przyjaciołom posługiwać się pracą żydowskich robotników.

Rząd czecho-słowacki dla żydowskiej biblioteki nar. w Palestynie.

Ministerstwo spraw zagranicznych i oświaty przesłało bibliotece narodowej w Palestynie zbiór publikacyi, odnoszących się do Republiki czechosłowackiej.

ECHA POLITYCZNE.

Nowy skład Sobrania bułgarskiego.

W tych dniach król bułgarski otworzył Sobranie, którego oblicze polityczne przy ostatnich wyborach uległo wielkiej zmianie.

Olbrzymią większość zdobyły stronnictwa rządowe, tj.. związek demokratyczny („Demokraticzeskij Zgowar") oraz socyal-demokracyi. Związek demokratyczny jest koalicyą stronnictw demokratycznego, radykalnego oraz narodniaków i progresystów (złączonych od roku 1918). Wszystkie te stronnictwa utworzyły związek demokratyczny 10 sierpnia br. aby przeciwstawić się stronnictwom lewicowym. Związek posiada obecnie 200 miejsc z ogólnej liczby 247, na resztę zaś składa się 38 miejsc zdobytych przez zblokowane stronnictwa: ludowę, zwolenników Stambolijskiego oraz komunistów. Ci ostatni mają w tem 9 miejsc. Z pozostałych 9 mandatów 7 miejsc zdobyło narodowo-liberalne germanofilskie stronnictwo Radosławowa i 2 stronnictwo Gennadyewa.

Swe wielkie zwycięstwo zawdzięcza rząd ordynacyi wyborczej. Została ona wprowadzona w życie przez Stambolijskiego sposobem antykonstytucyjnym, umyślnie w celu zgniecenia opozycy przeciw niemu. Ma ona coprawda za podstawę wybory proporcyonalne, jednakże od bywają się one w bardzo małych okręgach wyborczych. Wskutek tego przy ostatnich wyborach stronnictwom rządowym udało się zdobyć tak przytłaczającą większość, pomimo, że padło na nią wszystkiego 61 procent oddanych głosów. Rząd obecny umyślnie zastosował system wyborczy swego poprzednika, aby osiągnąć swój cel; obecnie wkrótce zostanie wniesiona do parlamentu ustawa, znosząca tę ordynacyę wyborczą i przywracającą stan konstytucyjny w tej mierze.

Rada familijna rodziny Romanowych.

W tych dniach odbyła się pod Paryżem, w ustroniu wiejskiem, rada rodzinna członków rodziny Romanowów, którzy zdołali zbiec z Rosyi zagranicę. Oprócz spraw rodzinnych omawiano również sprawy natury politycznej. Chodziło mianowicie o przewodnictwo rosyjskiego stronnictwa monarchistycznego, a pod tym zaś względem panuje współzawodnictwo pomiędzy wielkim księciem Mikołajem Mikołajewczem, a wielkim księciem Cyrylem Włodzimierzem. Pierwszemu z nich przysługuje prawo do przewodnictwa we wszelkich poczynaniach monarchistów rosyjskich ze względu na wiek, jest bowiem najstarszym przedstawicielem b. rodziny carkiej. Istnieje jednak przeciwko niemu silna opozycya z tego powodu, że unika wszelkiej współpracy z monarchistami niemieckimi, gdyż jest nieprzejednanym wrogiem Niemców, tudzież przeciwny jest wszelkiej zbrojnej interwencyi w Rosyi, oświadczając, że tylko wówczas objąłby tron rosyjski, gdyby go sami Rosyanie na ten tron powołali. Cyryl natomiast słynie, jako przyjaciel Niemców i jako zwolennik dalszego nękania bolszewików przez powstania zbrojne. Podobno rada rodzinna Romanowów przychyliła się do poglądów Mikołaja Mikołajewicza i uznała go za głowę rosyjskiego stronnictwa monarchistycznego.

NADESŁANE.

Za rubrykę tę redakcya nie odpowiada.

W niedzielę dnia 23 b. m. o godzinie 3-ej popołudniu, w sali „Solidarności" (Zielona 1. 10 II p.), odbędzie się

Zebranie obywatelskie

w sprawie opieki nad chałucami.

Za Komitet przygotowawczy:

Pos. Dr. O. Thon Dr. Sz. Feldblum Dr. Leon Wanderer.

Z okazji zaręczyn naszego wuja Leopolda Wolnermana z p. Lolą Hornerówną składają serdeczne życzenia

1407 Bracia Półtorak.

Do P. T. Publiczności.

Z powodu dalszej znacznej zwyżki cen papieru, kosztów druku i t. d., zmuszone jest Wydawnictwo „Nowego Dziennika" na równi z innemi pismami krakowskiemi do dalszego podwyższenia cen pojedynczego egzemplarza, który począwszy od dnia dzisiejszego kosztować będzie

100.000 Mkp.

Wydawnictwo Nowego Dziennika czyni to dopiero teraz, podczas gdy cena egzemplarzy pism warszawskich wynosi 100.000 Mp. już od dnia 15 grudnia br.

Mimo szalejącej drożyzny, dającej się dotkliwie odczuć wydawnictwom pism codziennych, staraliśmy się zawsze o to, by zwyżki cen pisma ograniczyć do miary najniezbędniejszej dla normalnego bytu pisma. To też nie trudno stwierdzić, że drożenie pism codziennych pozostawało i pozostaje także teraz po obecnej podwyżce bardzo silnie w tyle poza powszechną zwyżką cen.

Kierowaliśmy się przy tem zawsze interesem publicznym, jakiemu pismo nasze służy. Ten też interes publiczny pozwala nam żywić nieplonną nadzieję, że czytelnicy nasi ocenią należycie znaczenie, jakie posiada jedyny w dzielnicy naszej organ żydowski i nadal, a może jeszcze intenzywniej i gorliwiej niż dotąd poprą wydawnictwo nasze.

Wydawnictwo „Nowego Dziennika".

MAŁY FEJLETON.

Waluta kolejowa.

Z dniem 1 stycznia wchodzi w życie rozporządzenie o stałych opłatach kolejowych.

Bilety określoną będą miały cenę w „jednostkach kolejowych", których kurs ustalony będzie przez ministerstwo skarbu i podawany do wiadomości urzędów kolejowych.

Obecnie porządki na kolejach ulegną radykalnej zmianie. Projekt nowego regulaminu, który zacznie obowiązywać od 1 stycznia, przedstawia się w sposób następujący:

Art. 1. Pociągi osobowe odchodzą z poszczególnych stacyi węzłowych dopiero po godzinie 2 w południe, gdy kasyerzy otrzymają ostatni kurs jednostki kolejowej. Do tej godziny biletów się nie sprzedaje.

Art. 2. Do kursu urzędowego odlicza się 20 procent ryzyka walutowego.

Art. 3. Każdy kasyer otrzymuje do pomocy kalkulatora giełdowego. Pierwszeństwo należy dać kandydatom, którzy wykażą się świadectwem z powodzeniem dokonywanych operacyi walutowych.

Art. 4. Ograniczyć należy sprzedaż biletów i zredukować pociągi.

Art. 5. Przy frachtach obowiązuje kurs w chwili ostatecznej ekspedycyi. Jeżeli między kursem dnia nadania ładunku, a kursem w dniu ekspedycyi będzie różnica wzwyż, należy dodatkowo ściągnąć od nadawcy tę różnicę.

Art. 6. W razie przewidywanego spadku walut można sprzedawać bilety na kilka dni naprzód.

Art. 7. Każda stacya otrzymuje komisarza dewizowego i tylu kontrolerów dewizowych, ile jest kas w obrębie stacyi.

Art. 8. W każdym pociągu oprócz odpowiedniej liczby konduktorów i kontrolerów winien znajdować się kontroler dewizowy dla kalkulacyi dopłat i kar.

Art. 9. Kurs oficyalny jednostki kolejowej wymalowany ma być po obu stronach i na froncie parowozu. Wielkość liter zależna od kursu, każda setka równa się centymetrowi.

Art. 10. Wydatki, związane z przeprowadzeniem w życie niniejszego regulaminu należy księgować w rubryce „zyski z waloryzacyi". Nie mogą one w żadnym wypadku powiększać obecnego deficytu ponad dalszych 50 procent.

Rozpowszechniajcie „NOWY DZIENNIK".

Z „Bagateli".

„KAPRYS KOBIECY", komedya w 3 aktach Eugeniusza Heltaia, reż. St. Turski.

Treść: Diva operetkowa, sprzykrzywszy sobie nie szczere życie kulisów, postanawia na okres wakacyi powrócić do skromnego, lecz niewymuszonego życia midinetki z magazynu mód, z którego wydobył ją przed kilku laty przystojny hrabia. Lecz, że natura ciągnie wilka do lasu, zaś aktorki przed rampę z kinkietami, przeto i Wilma Morwaj, spaliwszy w czasie swej przemiany motyle skrzydła biednemu malarzowi, który gry uczuć aktorki bierze na sryo, powraca na scenę, a zarazem i na łono hrabiego.

Wrażenie ogólne: Bezpretensyonalna komedyjka bez ekstrawaganckich wyskoków przy malowaniu postaci, szkicowaniu tła i problemu, ot poprostu malowana akwarelą zawadza tu i ówdzie o libretto operetkowe, a nawet wpada w farsowy melodramat mieszczański, z łezką ckliwości. Odnajdujemy w niej wszystkie znane środki z rekwizytorni operetkowej: jest i gra skrzypiec za sceną, pisanie listu w melodramatycznej zadumie, nawet efektowne układanie się do snu Wilmy zmienionej w mowistkę, podczas gdy przez niedość dokładnie malowane szyby drzwi — podgląda zakochany młody malarz.

Gra: Nikłe-znaczenie komedyi prześwietlała bardzo miłą grą, dokładnie cieniowaną we wszystkich szczegółach p. Marya Modzelewska. Od niej wszystkie inne papierowe postacie nabierały blasku życia. Dystyngowanym hrabią był p. Kwiatkowski, — wesołym malarzem — p. Wesołowski, dobrze robił dziennikarza — Solarski. Humorystyczne typy subjektów stworzyli Winkler i Feronicz, zaś Turski z roli dyrektora teatru nie mógł dużo wydobyć, bo mu na to autor nie pozwolił. Z temperamentem odegrała Klarę Kranz p. Stępowska, zaś p Ordyńska wzbudzała szczery śmiech, jako rozkapryszona klientka salonu mód. Inni wykonawcy oddali wcale dobrze nastrój i życie światka, obracającego się około sceny i magazynu modniarskiego.

Wniosek końcowy: Komedyi można posłuchać, a nawet się ubawić, zwłaszcza po nieznośnych już potrawach z pieprznej francuskiej kuchni erotycznej. Wszystko razem kolorowa bańka mydlana, tylko tyle, że w jej wnętrzu siedzi urocza Marysia Modzelewska i jej to ma do zawdzięczenia ten węgierski hultaj p. Heltaj, że utwór jego miał prawdziwe rumieńce i że mienił się barwami uczucia i życia.

w zast. K-n.

KRONIKA.

Kraków, 23 grudnia

Dziś odczyt posła Hartglasa.

Odczyt posła Harglasa na temat aktualny: **Polityka koła żydowskiego**, odbędzie się dziś w sali kahału, Krakowska 43, początek o 11 i pół przed południem.

Pomoc chalucom.

Dziś odbędzie się zebranie w sprawie podjęcia akcyi pomocy chalucom. W zebraniu weźmie udział delegat Centrali lwowskiej Komitetu Opieki nad chalucami „Ezra". Zebranie ma wyłonić okręgowy Komitet obywateli, jako dzielnicowe kierownictwo akcyi tej na terenie Zach. Małopolski.

—o—

W Krakowie największy wskaźnik drożyźniany.

Wzrost drożyzny za pierwszą połowę grudnia w stosunku do drugiej połowy listopada w poszczególnych miastach Polski przedstawia się następująco: Kraków 80.86 proc; Sosnowiec 77.7 proc; Poznań 75 proc; Bydgoszcz 70 proc; Warszawa 66.89 proc, Łódź 66.77 proc; Radom 59.34 proc; Lublin 45.16 procent.

Zaznaczyć należy, że w ubiegłym miesiącu mnożnik krakowski za drugą połowę listopada był najniższy ze wszystkich miast polskich.

—o—

— **W SPRAWIE RZEKOMYCH NADUŻYC NA GIEŁDZIE ZBOŻOWEJ.** W piątek wieczór odbyło się w sali konferencyjnej magistratu krakowskiego zebranie członków prezydyum i Rady giełdy zbożowej, oraz przedstawicieli władz przemysłowych, województwa i magistratu. Przedmiotem konferencyi była sprawa rzekomych nadużyć na giełdzie oraz sposobu notowania transakcyi. Z wyjaśnienia komisarza rządowego giełdy p. Nowickiego wynika, że nie notowanie niektórych transakcyi, co zarzucano Radzie giełdowej, wypływało z chęci uniknięcia podbijania cen. Transakcye te były bowiem zawierane po specyalnie wygórowanych kursach. Z tego powodu specyalna komisya ustanawiała t. zw. ceny informacyjne.

— **OSIEDLA URZĘDNICZE NA OLSZY.** Wczoraj, w sobotę 22 bm., towarzystwo osiedli urzędniczych nabyło definitywnie od p. Antoniego Potockiego 17 morgów gruntu pod budowę domów urzędniczych. Przedstawiciele gminy m. Krakowa podpisali u notaryusza odnośny akt nabycia gruntu, przyczem zrzekli się kroków prawnych co do przymusowego wykupna dóbr w Olszy i Rakowicach.

— **LEGALIZACYA DOKUMENTÓW.** Wobec powtarzających się w ostatnich czasach wypadków legalizowania przez konsulaty polskie aktów zejścia, ślubów, oraz aktów notaryalnych różnych kategoryi, które mają być przedstawione w spornem postępowaniu sądowem na terenie b. Król. Kongresowego lub Małopolski bez wymaganej przez prawo formułki, stwierdzającej zgodność aktów z prawem miejscowem, ministeryum spraw zagranicznych poleciło konsulatom dokładne badanie treści aktów, jak również informowanie się przy ich legalizowaniu, w jakiej części Rzeczypospolitej Polskiej mają one wywrzeć skutek prawny.

W związku z tem polecono również stwierdzać zgodność aktów z prawem miejscowem, a to ze względu na skutki prawne, jakie ominięcie tej formułki dla stron i ewentualnie dla skarbu Państwa może pociągnąć.

— **OPŁATY ZA PRZECHOWANIE PAKUNKÓW NA KOLEJACH** podwyższono na 40.000 mk. na dzień od sztuki.

— **SWIĄTECZNY RUCH TRAMWAJOWY.** W poniedziałek dnia 24 bm. będzie ruch tramwajowy odbywał się normalnie przez cały dzień, a we wtorek 25 bm. rozpocznie się dopiero o godz. 12 w południe.

Echa 6-go listopada w Krakowie.

Wyjazd sędziego Huta. — Przed dalszemi uwolnieniami. — Stan zdrowia rannych żołnierzy i oficerów.

Jak się dowiadujemy, sędzia Hut, prowadzący śledztwo sądowe w sprawie zajść krakowskich, wyjechał wczoraj do Lwowa i prawdopodobnie więcej nie wróci do Krakowa. Sędzia Hut przed wyjazdem oddał sprawy dotyczące całokształtu śledztwa w ręce s. s. o. Podobińskiego. Śledztwo sądowe poza przesłuchaniem części swiadków jest już ukończone. Do prokuratury odeszły wnioski o wypuszczenie na wolność dalszych aresztowanych pod zarzutem udziału w rozruchach.

W wojskowym szpitalu załog. znajduje się jeszcze ponad 20 oficerów i żołnierzy, którzy odnieśli rany w czasie zajść listopadowych. Stan ich zdrowia nie budzi już żadnych obaw. Najciężej ranny podpułk. Bzowski po przebyciu kilku operacyi powraca powoli do zdrowia; u por. Oświęcimskiego nastąpiły groźne komplikacye. Z pośród żołnierzy u dwóch żołnierzy wystąpiła flegmona gazowa; inni są na wyleczeniu.

Nazwiska w paszportach dzieci małżeństw rytualnych.

W związku z wątpliwościami, jakie nasuwa urzędom konsularnym polskim zagranica ustalanie brzmienia nazwisk na paszportach osób wyznania mojżeszowego, ministeryum spraw zagranicznych poleciło stosowanie poniższych zasad.

Dzieci z małżeństw t. zw. rytualnych, żadnych skutków cywilnych nie powodujących, są uważane za nieślubne, wobec czego przysługuje im jedynie nazwisko matki; nazwiska ojca w żadnych dokumentach wymieniać wówczas nie należy. Zmiana nazwiska może nastąpić w drodze prawnej, tj. przez przysposobienie, uprawnienie, lub nadanie w drodze ustawy o zmianie nazwiska.

W odróżnieniu od uprawnienia „per subsequens matrimonium" przyznanie się do ojcostwa nie daje dziecku prawa do używania nazwiska ojca.

Wobec powyższego nie dopuszczalne jest wymienienie w paszportach osób, pochodzących z małżeństw rytualnych, obok nazwiska matki również nazwiska ojca z dopiskiem „false" lub po nazwisku ojca — nazwiska matki ze słowem „recte".

Pisownia nazwisk powinna być identyczna z pisownią, ustaloną w akcie urodzenia, z pominięciem nieuzasadnionych spolszczeń nazwisk.

— **WYJAŚNIENIE.** Z Kuratoryum Okręgu szkolnego krakowskiego otrzymujemy następujące wyjaśnienie: W związku z notatkami niektórych pism krakowskich stwierdzam, iż podane tam wiadomości o redukcyi sił w szkolnictwie tut. Okręgu są oparte na mylnych informacyach i fałszywie przedstawiają właściwą akcyę oszczędnościową. W szczególności nic mi nie wiadomo o znoszeniu klas, zwalnianiu sił nauczycielskich i tp. Cała akcya oszczędnościowa w szkolnictwie idzie tym torem, że szkoł i młodzież nie poniesie najmniejszej szkody.

Równocześnie stwierdzam, iż szkoły średnie w Krakowie zaopatrzone są w opał zakupiony z kredytów tegorocznych przynajmniej do połowy lutego. Dalsze zaopatrzenie nastąpi z kredytów przyszłorocznych. Kurator: **Owiński** wr.

— **ZDERZENIE SAMOCHODU Z TRAMWAJEM.** Wczoraj przedpołudniem u zbiegu ulic Szczepańskiej i Sławkowskiej najechał automobil wojskowy Nr 3535 na wóz tramwajowy linii trzeciej Nr. 55. Wóz tramwajowy został uszkodzony, przyczem tylna blacha została przebita.

— **MIŁY GOSPODARZ.** Do policyi donieśli lokatorzy domu pod l. 16 przy pl. Zgoda (dawny Mały Rynek na Podgórzu), że właściciel tego domu Waleryan Urbański rozmyślnie zamknął wodociąg pozbawiając w ten sposób wody mieszkańców domu. Policya załatwiła się ze złośliwym kamienicznikiem.

— **OBŁAWA W SPELUNKACH.** Onegdaj w nocy przeprowadziła policya obławę w Śródmieściu i na peryferyach w podejrzanych lokalach. Rezultatem obławy było aresztowanie 30 osób, wśród teg kilkunastu złodziei.

— **UJĘCI W CHWILI PODZIAŁU ŁUPÓW.** Aresztowano Maryana Klimka i Franciszka Surmę w chwili, gdy w bramie jednego z domów przy ul. Podbrzezie dzielili się cukrem, czekoladą i marmoladą. Towar ten pochodzi z kradzieży u niewiadomego narazie właściciela.

ZE SPORTU.

Z ŻYCIA ORGANIZACYJNEGO. W ubiegłą niedzielę tj. dnia 16 bm. odbyło się w sali Kahalu przy licznym udziale członków Walne zgromadzenie Ż. K. S. Makkabi. Po przeprowadzeniu licznych zmian w statucie przeprowadzono wybory. W skład nowego zarządu weszli: znany publicysta sportowy, naczelny redaktor „Tygodnika Sportowego" Dr Henryk Laser (jednomyślnie) jako prezez, Dr Korngold i Dr Waldminn jako wiceprezes, Tislowicz jako skarbnik, Bertel jako sekretarz, ponadto pp. Moldner (kier. sekcyi fotbal.), Silberberg (kier. sekcyi pływ. i wioślarskiej), Żeberko (kier. sek. lekkoatl.), Amster, Dr Gottlieb, Goldberger, Choczner Al. i Auerbach. Z uwagi na zbliżający się termin piętnastoletniego jubileuszu istnienia klubu, postanowiono przeprowadzić zakrojoną na szeroką skalę akcyę propagandystyczną i w tym celu zorganizowanym zostanie specyalny komitet, którego zadaniem będzie akcyą tą odpowiednio pokierować.

—o—

Z kraju.

PRZYGOTOWANIA DO POBORU ROCZNIKA 1903. Wobec niedalekiego już terminu rozpoczęcia prac przygotowawczych do poboru rocznika 1903, komisaryat rządu na m. Warszawę wydał już szereg zarządzeń komisaryatom policyi państwowej. W terminie do dnia 15 stycznia 1924 roku sporządzone będą za pośrednictwem przodowników i dzielnicowych spisy poborowych roku 1903.

W myśl tymczasowej ustawy wojskowej, listy poborowe zostaną po sporządzeniu udostępnione w komisaryatach policyi państwowej do przeglądania przez interesowanych na przeciąg jednego miesiąca (od 1 lutego do 1 marca).

POLSKO—RUMUNSKA KONFERENCYA KOLEJOWA rozpoczęła się wczoraj we Lwowie. Chodzi o sprawy wzajemnej pomocy z wagonami. W konferencyi biorą udział 2 reprezentanci ministeryum kolei, 2 delegaci rumuńscy i zastępcy dyrekcyi lwowskiej i stanisławowskiej.

UTWORZENIE NOWEGO MIASTA. Z dn. 1 stycznia 1924 wejdzie w życie rozporządzenie rady ministrów o utworzeniu miasta Żychlina w powiecie kutnowskim. Na utworzoną gminę miejskę Żychlin rozciągnięta będzie moc obowiązująca dekretu z dnia 4 lutego 1919 roku o samorządzie miejskim.

LICZBA KIN W POLSCE MALEJE. Ewidencya kin, przeprowadzona w połowie 1920 r., wykazała 803 czynnych przedsiębiorstw kinowych na całym obszarze Polski. Dnia 1 listopada 1923 czynnych było już tylko 446 kin. W ciągu miesiąca listopada zamknięto znowu cały szereg kin. Autorzy powyższej statystyki upatrują przyczynę redukcyi kin w nadmiernych podatkach komunalnych nakładanych we wszystkich niemal miastach na przedsiębiorstwa filmowe.

REDUKCYA NA POCZTACH. Z Warszawy donoszą, że redukcye pocztowe, które mają być przeprowadzone od stycznia do kwietnia, łącznie z przeprowadzonemi dotychczas skreśleniami etatów, obejma około 2000 pracowników pocztowych. Dotychczas redukcyami najbardziej są objęte okręgi dyrekcyjne krakowski i poznański.

ZE STATYSTYKI POCZTOWEJ. Według ostatniej statystyki Min. Poczt. i Telegrafów posiada ogółem 3,781 urzędów pocztowych. Jedna poczta przypada na 95 kilometrów kwadrat. Prywatnych miejsc sprzedaży znaczków istnieje w miejscowościach z urzędami pocztowemi — 4,993, oraz 757 w innych miejscowościach. Skrzynek listowych istnie je 13,451. Z ogólnej liczby przesyłek listowych przy padło w 1922 r. na obrót krajowy 649,906,328, na zagraniczny — 123,922,515. Wartość wyprodukowanych znaczków pocztowych wyniosła na dzień 1-go stycznia 1923 r. 15,844,883.880.

PODRÓŻ INSPEKCYJNA NOWEGO DYREKTORA J. D. C. Nowy dyrektor wydziału odbudowy J. D. C. w Polsce p. Joseph Marcus w tym tygodniu rozpocznie swą podróż inspekcyjną po wszystkich miastach i miasteczkach w których J. D. C. prowadziła dzieło odbudowy.

Z SEMINARYUM DLA NAUCZYCIELI ŻYD. W WARSZAWIE. W seminaryum państwowem dla nauczycieli żydowskich znajdują się jeszcze wolne miejsca. Zwracamy uwagę, że seminaryum jest jedyną instytucyą państwową dla nauczycieli żydowskich w całej Polsce. Nauka jest bezpłatna.

„ZA UŻYWANIE IMIENIA CHRZEŚCIJAŃSKIEGO". P. Bibelsztajn, którego imię w akcie urodzenia brzmi Roman również nosił to imię w dowodzie osobistym.

Sąd pokoju 6-go okręgu był zdania, że Roman jest imieniem chrześcijańskiem i że p. Bibelsztajn „winien się nazywać Rachmil", wobec czego ukarał go na zapłacenie 200 tys. mk. kary.

Sędzia ukarał zatem p. Bibelsztajna za to, że ojciec nadał mu w 8 dniu po urodzinach imię — Romana. Zaprawdę — tryumf „sprawiedliwości"!

Ciekawe rzeczy.

ŻYD. ODDZIAŁY WOJSKOWE W EGIPCIE PRZED 2.400 LATY. W muzeum berlińskiem znajdują się papirusy, świadczące o istnieniu żydowskiej osady w Egipcie przed 2400 laty. Uczeni przypuszczają, że osada ta została stworzona przez Persów celem strzeżenia granic.

Papyrusy te opisują wiele ciekawych szczegółów. Charakterystycznym jest zwłaszcza jeden, przesłany do dowódcy osady, w którym wyższa władza donosi, że wieczorem dnia następnego rozpoczyna się święto Pesach, a mieszkańcy osady winni się strzedz przed spożywaniem chamec i przed wykonywaniem robót. Inny papyrus jest kontraktem zawartym między Żydem a nie-Żydem w sprawie zakupna ziemi, jak z tego ostatniego wynika, była ta osada także siedzibą rodzin niewojskowych.

MIASTO ŻYDOWSKIE W.., ALZACYI, W Alzacyi, gdzie niema nawet małej wioski bez kościoła, znajduje się jedno miasteczko zamieszkałe całkowicie przez Żydów. Nad miasteczkiem góruje wyniosła bóżnica.

Ze świata.

CZWORACZKI. Pani Mathew z Grangetown (Anglia) powiła szczęśliwie czworaczki: dwie dziewczyny i dwuch chłopców. Dzieci są silne wyjątkowo żywe i doskonale rozwinięte. Pani Mathew czuje się zdrową i wzbudza podziw lekarzy angielskich, którzy zjeżdżają się ze wszystkich stron dla zbadania tego fenomenu.

Życie polityczne.

Zniesienie ministerstwa zdrowia publicznego.

Z dniem 20 bm. weszła w życie ustawa sejmowa w sprawie zniesienia ministeryum zdrowia publicznego. Zgodnie z ustawą prawa i obowiązki ministra zdrowia publicznego przechodzą na ministra spraw wewnętrznych i ministra pracy i opieki społecznej.

Rozgraniczenie kompetencyi przeprowadzi rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej, po wzięte na zasadzie rozporządzenia Rady ministrów. Wykonanie ustawy powierzono ministrowi spraw wewnętrznych oraz ministrowi pracy i opieki społecznej.

PRZEGLĄD GOSPODARCZY.

Krytyczna sytuacya na łódzkim rynku pracy

Zaledwie 26 procent robotników pracuje pełny tydzień.

Łódź. (Tel. wł.) Wydział statystyczny magistratu m. Łodzi przeprowadził ponownie ankietę w sprawie stanu zatrudnienia w łódzkim przemyśle włókienniczym.

Ankieta obecna, odźwierciadlająca stan zatrudnienia w ostatnim tygodniu listopada br. wykazała ogółem 94,261 robotników. Liczba ta zawiera w sobie zarówno tych robotników, którzy pracują sześć dni w tygodniu, jak i tych, którzy w mniej szym lub większym stopniu zostali dotknięci redukcyą pracy.

Porównanie wyników tej ankiety z wynikami ankiety z października br. wskazuje, że sytuacya uległa poważnemu pogorszeniu. Gdy w październiku br. sześć dni w tygodniu pracowało 35 proc. ogółu zatrudnionych wówczas robotników, w końcu listopada pełny tydzień pracy, a więc i pełny zarobek miało już tylko 26,5 proc. ogółu pracujących.

HANDEL.

MORSKIE OPŁATY PORTOWE. Rządowy projekt ustawy w przedmiocie morskich opłat portowych przewiduje: od statków przybywających do portu za każdy metr sześć. pojemności netto z ładunkiem przy wejściu i wyjściu 0,02 złotych, z balastem — 0,01 złotych. Za wyładowanie lub załadowanie ładunków pobiera się za każde 1000 klg. 0,15 zł. Opłaty pasażerskie — 0,03 zł. od osoby.

MARYNARKA HANDLOWA. Departament marynarki handlowej w M. Przem. i H. opracował projekt ustawy o pomierzaniu morskich statków handlowych, który ma być wniesiony do Sejmu. Pomierzanie stаków morskich w myśl ustawy sejmowej ma nacelu określenie w miarze sześciennej siły nośnej statków i polega na ustaleniu pojemności pomieszczeń statków. Opłaty za pomierzania i wystawianie dokumentu pomiarowego włącznie z opłatą stemplową wynosi od 0,07 złotych do 20 złotych.

ZYSKI Z OPŁAT WYWOZOWYCH. Główny Urząd Przywozu i Wywozu ściągnął w ciągu 20 dni bm. 564 miliardy tytułem opłat wywozowych. Średnio jedna sprawa daje skarbowi zysku od 200 do 400 milj. mkp.

W SPRAWIE TRAKTATU HANDLOWEGO POLSKO- FRANCUSKIEGO. Min. Przem. i Handlu przygotowało wnioski w sprawie rewizyi traktatu handlowego polsko-francuskiego i zamierza w najbliższym czasie wystąpić z odpowiedniemi propozycyami do rządu francuskiego.

WYWÓZ CUKRU JAKO POKRYCIE ZOBOWIĄZAŃ RZĄDU. Konsorcyum szwajcarskie finansujące budowę hotelu reprezentacyjnego „Helwelu" w Warszawie otrzymało na pokrycie zobowiązań rządu polskiego zezwolenie na wywóz 400 wag. cukru, poza ogólnym kontyngentem tego artykułu.

Z URZĘDU PRZYWOZU I WYWOZU. Urząd Przywozu i Wywozu uchwalił na ostatniem posiedzeniu pozwolić na wywóz 350 ton otrąb jęczmiennych w ramach kontyngentu za pobraniem opłat wywozowych 10 dol. od 10 ton. 15 wag. buraków suszonych za opłatą wywozową 18 dol. od 10 ton, 100 wag. celulozy za opłatą 8 dol. od 1 tonny celulozy bielonej, oraz 6 dol. od celulozy naturalnej, 127 wag. słodu za opłatą 10 dol. od 10 ton, 30 wag. koniczyny za opłatą 100 dol. od 1 wag., 25,000 klg. wikliny białej i 5,000 klg. odpadków wikliny szlachetnej, 60,000 klg. starego ołowiu bez prawa powoływania się na precedens, 25,000 klg. zajęcy bez skór za opłatą 6 centów od 1 klg.

STOSUNKI HANDLOWE Z AMERYKĄ. W roku bieżącym wzmogły się znacznie stosunki handlowe Polski ze Stanami Zjednoczonemi. W roku 1923 przywóz do Stanów Zjednoczonych wynosił 2,279, wywóz — 9,903.40; podczas gdy w roku 1922 wynosił przywóz — 1,199.998, wywóz zaś — 3,223.919. Ogromną przewyżkę wywozu ze Stanów Zjednoczonych do Polski przypisać należy przedewszystkiem zakupom kolejowym, głównie wagonów, których otrzymaliśmy z Ameryki na ogólną sumę 10.000.000 dolarów. Bilans handlowy ze Stanami Zjednoczonemi byłby bardziej ujemny, niż z podanych wyżej liczb wypada, gdyby nie znaczne przesyłki pieniężne poskiego wychodźtwa do kraju.

SPÓŁKI AKCYJNE. Za okres czteroletni tj. od stycznia 1919 roku do 1 stycznia 1923 roku ogólna ilość zatwierdzonych spółek akcyjnych wynosiła 907. Ilość zatwierdzonych Spółek w okresie od 1 stycznia 1923 roku do 1 listopada 1923 roku wyniosła 175. Wynika z tego, że ilość zatwierdzonych spółek nie przedstawia większych wahań pomiędzy okresem ubiegłym (przeciętnie) oraz r. 1923. Wartość kapitału spółek zatwierdzonych w roku 1923, czyli 175 spółek wynosi w tys. mkp. 138,056,480;

INFORMACYE.

W SPRAWIE WIADOMOŚCI EKONOMICZNYCH Z ZAGRANICĄ. Ze względów oszczędnościowych sporwadza się coraz mniej pism zagranicznych zwłaszcza gospodarczych. Powstał więc projekt założenia biura, które dostarczałoby wiadomości z zagranicy. Narazie wiadomości te byłyby tłumaczone z pism francuskich, angielskich, niemieckich, rosyjskich i czeskich. Inicyatorzy zwrócili się do rządu z propozycyą wykorzystania bibliotek ministerstw i urzędów, wzamian zaś to, biuro dostarczałoby wiadomości urzędom państwowym. Projekt powyższy został przyjęty przychylnie ponieważ redukcya etatów urzędniczych wpłynęła ujemnie na szybkość i sprawność informowania rządu w tej dziedzinie.

PRZEMYSŁ.

WYSTAWA PRODUKTÓW POLSKICH W ALGIERZE. Według nadeszłych z Algieru wiadomości zgadzają się tamt. władze fracuskie oraz miejscowa Izba Handlowa na urządzenie stałej wystawy próbek pewnych produktów polskich w Algierze.

Celem zrealizowania powyższego projektu proponuje Agent Konsularny Polski w Algierze p. Rozee, urządzenie na razie wystawy tych artykułów, które korzystają z ulg celnych w myśl umowy handlowej francusko-polskiej, a więc zabawek, porcelany, fajansu, wyrobów blaszanych naczyń emaliowanych, przyrządów do oświetlania, ozokerytu, wosku, szczotek, wyrobów koszykarskich; koronek, tkanin wełnianych, pierza itd.

Z uwagi, że Algier w roku 1922 przywiózł z zagranicy kartofli za 26 milionów franków. wa rzyw suchych za 12; cukru za 77; drzewa za 26; fajansów i porcelany za 10; tkanin wełnianych 43, mebli za 10, wyrobów koszykarskich za 5; wyrobów szczotkarskich za 4 milionów franków, pożądanem jest, aby próbki powyższych artykułów polskich znajdowały się na stałej wystawie w Algierze.

Bliższych informacyi udzieli Izba handlowa i przemysłowa w Krakowie.

KRYZYS W PRZEMYŚLE OLEJNICZYM. Ustanowiony przez zmniejszony komplet Głównego Urzędu Przywozu i Wywozu kontyngent eksportowy siemienia lnianego wywołał zwyżkę jego ceny, około 30 proc. Materyału na rynku brak. W związku z tą sytuacyą związek wytwórców olejów roślinnych zwrócił się do rządu o zniesienie i cofnięcie kontyngentu, który już dziś powoduje zamknięciem niektórych fabryk olejów.

PRZEMYSŁ PLATEROWNICZY. Przemysł wyrobów platerowych, który przed wojną był wybitnie eksportywny, pracuje obecnie prawie wyłącznie (95 proc.) dla rynku wewnętrznego. Wyroby nasze platerowe natrafiają zagranicą na barjerę celną (Estonia. Łotwa) bądź na współzawodnictwo pod względem jakości.

ZAPOTRZEBOWANIE SZTUCZNYCH NAWOZÓW. Zużycie nawozów sztucznych wynosiło przed wojną na ziemiach polskich 1,200.000 ton, obecnie zaś wynosi zużycie nawozów azot. 27 proc. konsumpcyi przedwojennej, fosforowych 20 proc. i potasowych 35 proc. Przyczyną tak znacznego zmniejszania się zapotrzebowania nawozów sztucznych jest utrudnienie w sprowadzaniu ich z zagranicy z powodu spadku marki.

PRACA.

UMOWA ZE SŁUŻBĄ LEŚNĄ. Rokowania w sprawie umowy ze służbą leśną dobiegają końca. Pertraktują: Zw. Zaw. służby rolnej ze Zw. Ziemian. Z ramienia rządu udział biorą delegat Min. rolnictwa p. Banaszkiewicz i delegat Min. Pracy

p. Gnoiński. Rokowania te, przed tygodniem przerwane obecnie zostały wznowione.

ZLIKWIDOWANIE ZATARGU W PRZEMYŚLE DRZEWNYM. W dn. 15 bm. zlikwidowano bezstrajkowy zatarg w przemyśle drzewnym na Podkarpaciu. Ponieważ pracodawcy i pracownicy nie mogli osiągnąć porozumienia co do wysokości nadwyżki płac listopadowych, zdecydowali oddać spór do rozstrzygnięcia Min. Pracy i Opieki Społecznej. Arbitraż przeprowadził delegowany do Stryja naczelnik wydziału polityki pracy i ruchu zawodowego, p. Ulanowski. Sprawę regulacyi płac dwa razy miesięcznie postanowiono odroczyć do 17. I. 1924 r.

———o———

CENY ZŁOTA I SREBRA. Złoto: Dolar 5,939.000 Rubel 4,055.000, Marka niem. 1,414.000, Korona austr. 1,203.000, Unia łacińska 1,145.000, Gulden hol. 2,386.000, Funt szterl. 28,899.000, Dukat 13,576.000, Korona skandyn. 1,591.000, 1 gram złota 3,946.703. Srebro: Rubel 2,030.000, Marka niem. 564.000, Korona austr. 471.000, Unia łacińska 471.000, Gulden hol. 1,066.000, Floren austr. 1,253.000, Szyling 590.000, Dolar 2,713.000, Korona skand. 677.000, 1 gram srebra 112.841.

Giełda warszawska

Giełda warszawska z dnia 22 b. m. (PAT) Dolary Stanów Zjedn. tranz. 6,100.000—6,000.000, frank złoty w kupnie 1,146.800, bony złote —.—, pożyczka złota 8.700—8,000, milionówka 175—200.

Czeki: Belgia tranz. 278000 Berlin tranz. ——— Gdańsk tranz. ——, Holandya tranz. 2200000, Londyn tranz. 25,600.000—26,560.000, Nowy Jork tranzakcya 6,100.000—6,000.000, Paryż tranz. 311500—306000, Praga tranz. 177500—174500, Szwajcarya tranzakcya 1063000—1048000, Wiedeń tranz. 851/2—841/2, Włochy tranz. 268000.

Warszawa 22 b. m. (PAT.) **Giełda. Akcye** Podane cyfry rozumieją się w tysiącach Mp. Bank Małopolski, Kraków 1400—1350, Bank Przemysłowy Lwów 800—850—820, Bank Zw. Sp. Zar. Poznań 6800, Puls 540—560—550, Wildt 625—700, Cukier, Warszawa 7800—8350—8300, Cegielski 1700—2100—1950, Ursus 1750—2000—1900 Parowozy 770—850—825 Zawiercie 600000, Żegluga 340—240, Polska nafta 925—900—950, Siła i Światło 1200—1600—1550, Ćmielów 1700—1740—1725, T. P. G. ——, Starachowice 5725—6150 Pocisk 900—1000, Zieleniewski 28600—20600, Żyrardów 500000—510000, Chodorów 8700—8725—8700, Trzebinia 850—875—860.

Giełda wiedeńska

Wiedeń 22 bm. (PAT.) **Dewizy.** Amsterdam 26820 Zagrzeb i Belgrad 803 Berlin 1570 (za bilion) Bruksela 3144, Budapeszt 367, Bukareszt 371, Chrystiania 10380, Kopenhaga 12680. Londyn 307400, Madryt 9130, Medyolan 3064, Nowy Jork 70935, Paryż 3612. Praga 2079. Sofia 503 Sztokholm 18670 Warszawa 102—103 (za 10 000) Zurych 12363, Dolary 70560, Belgijskie 3100, duńskie 12530, marka niemiecka 1470, angielskie 305.700, francuskie 3565, holenderskie 26610, włoskie 3030, jugosłowiańskie 800, norweskie 12250, polskie 100—110 rumuńskie 368, szwedzkie 18460, szwajcarskie 12260, hiszpańskie 9010, czeskie 2066, węgierskie 215.

Papiery lokacyjne. Renta majowa 1340, austr. renta koronowa ——, renta lutowa 2450, węg. renta koronowa 6860, losy tureckie 445000, priorytety kolei południowej 571000, Anglobank 858.000, Bankverein 224.000, Bodenkredit 443000, Austr. zakład kredytowy 344000, Bank depozytowy 87500, Laenderbank 391000, Merkury 167000, Unionbank 350000, Bank obrotowy 160000, Zivnostenska 924000, Kolej północna 20,500.000 Lwów—Czerniowce 351000, Koleje austr. 865.500 kolej południowa 266000, Alpiny 721000, Berg u. Hutten 6,185.000. Krupp 457800 Huta Poldi 951000, Praskie tow. przemysłu żel. 2,230.000, Rima 224000 Skoda 1,558.000, Zieleniewski 315800, Apollo 855000, Fanto 4,500.000, Gal. Karpaty 525000, Galicya 27,500.000, Schodnica 1,460.000, Siersza 175000.

Wiedeń, 22 grudnia PAT. Akcye Bank małopolski 20500, Bank hipot. 18500, Portland cement 2,395.000, Rakszawa 114.000, Nafta ska akc. 2,500.000 Browary lw. 289.000, Iriag 305.000—319.000, Mraznica 190.000—201.000, TPG. 77.000—80.000, Kompas 37.000, Goleszów 1,695.000, Lumen 65.500.

Giełda berlińska

Końcowe kursa dewiz w Berlinie z 22 bm. (PAT) cyfry w milionach Amsterdam 1596000 Buenos Aires ———, Bruksela 188528, Chrystiania 623438 Kopenhaga 751118. Sztokholm 1109220, Helsingfors 103740 Włochy 183740 Londyn 18,454.250, Nowy York 4,189.500, Paryż 213465, Szwajcarya 732165, Hiszpania 550620, Japonia 1.945.125 Belgrad 47680, Rio de Janeiro 398015 Wiedeń 59850, Praga 123690, Budapeszt 219935, Sofia 29428.

Giełda zurychska

Końcowe kursa dewiz w Zurychu z 22 bm. (PAT.) Berlin (nie notowane) Holandya 217.25 (2181/4), Nowy Jork 574 (5755/8), Londyn 24.94 (25.02), Paryż 29.10 (29.62). Medyolan 24.80 (24.82), Praga 16.791/4 (16.89), Budapeszt 0.03.02 (0.03.02), Bukareszt —— (——), Belgrad 6.511/4 (6.50), Sofia 4.10 (4.05). **Warszawa** —— (——) Wiedeń 000807/8 (000803/4) Austr. korona stempl. 000.81 (000.81).

Grecya wzywa ponownie Venizelosa do powrotu.

Ateny, 22 grudnia PAT. Rada ministrów upoważniła Plastirasa, aby zwrócił się do Venizelosa celem skłonienia go do powrotu do kraju dla zajęcia się naprawą sytuacyi politycznej. Rząd obecny pozostawia Venizelosowi całkowitą swobodę inicyatywy i nie stawia mu żadnych warunków.

Ateny, 22 grudnia PAT. Rząd wystosował wczoraj wieczór do Venizelosa depeszę podpisaną przez Plastirasa, w której wyraża przekonanie, że czyni zadość życzeniu większości narodu i parlamentu oraz całej armii i floty, prosząc Venizelosa, aby przybył do Grecyi, o ile to możliwe przed zwolnieniem Zgromadzenia Narodowego. Depesza wyszczególnia następnie motywy, które wskazują na konieczność powierzenia Venizelosowi władzy i zaznacza, że nie będą mu stawiane żadne warunki ani zastrzeżenia. Inna depesza podpisana przez wszystkich posłów i zredagowana w tym samym sensie przesłana została Venizelosowi w dniu dzisiejszym. Pozatem wysłała depeszę do Venizelosa, wzywającą go do powrotu do kraju grupa liberałów republikańskich oraz gen. Galos. Depesza ta zaznacza, że upadek dynastyi jest faktem dokonanym.

Naprężone stosunki między Anglią a Afganistanem

Wiedeń, 22 grudnia PAT. Neue Freie Presse donosi z Londynu: W angielskich kołach politycznych śledzą z żywem zaniepokojeniem wypadki w Afdanistanie. Nowe wiadomośc z Kabulu orzekają, że emir afganistański, jako jedyny samodzielny władca mahometański został nmówiony przez doradców bolszewickich aby się dał obwołać kalifem nad całym światem mahometańskim, ponieważ rząd angorski zdecydowany jest ograniczyć władzę i wpływ kalifa w Konstantynopolu. Rosya sowiecka spodziewa się, że w emirze afgańskim znajdzie narzędzie polityki sowieckiej w Azyi, tembardziej, że Mustafa Kemal Pasza przy pomocy angielskiej uwolnił się na konferencyi lozańskiej od opieki Rosyi sowieckiej.

* * *

Londyn, 21. 12 PAT. Rząd angielski postanowił nie nawiązywać stosunków dyplomatycznych z Afganistanem tak długo, dopóki emir afganistański nie udzieli zadośćuczynienia za morderstwo, popełnione przez tubylców na oficerach angielskich i ich żonach. Wszystkie kobiety, obywatelki angielskie zostały wezwane do opuszczenia terytoryum afganistańskiego. Zarządzenie to uważane jest za pierwszy krok do odwołania z Afganistanu angielskiego ministra pełnomocnego i do zamknięcia komunikacyi z Afganistanem. Władze angielskie jednak nie mają zamiaru wysyłć do Afganistanu jakiejkolwiek ekspedycyi karnej.

O uznanie Rosyi przez Stany Zjednoczone.

Londyn, 22 grudnia PAT. Reuter donosi z Waszyngtonu: Komisya do spraw zagranicznych senatu pod przewodnictwem senatora Lodge zbierze się zaraz po świętach dla rozpatrzenia całokształtu spraw stosunków z Rosyą. Decyzya ta zapadła w związku ze złożonym przez senatora Borah wnioskiem, wzywającym prezydenta Stanów Zjednoczonych do uznania rządu sowieckiego. Senator Borah wniosek swój motywuje tem, że niema bezpośredich dowodów prowadzenia propagandy wywrotowej w Stanach Zjednczonych przez rząd sowiecki.

Marka polska w Zurychu.

Zurych 22 12. PAT. Szwajcarski Bankverein notował dziś nieoficyalnie Warszawę 0000080—0000120.

Marka niemiecka w Zurychu.

Zurych 22 12. PAT. Szwajcarski Bankverein notował dziś nieoficyalnie Berlin 00130—00137 za 10 miliardów.

GIEŁDA PRASKA.

Praga, 21 grudnia PAT. Dewizy: Amsterdam 1305, Berlin 8.25, Chrystyania 512, Kopenhaga 612, Sztokholm 908, Zurych —.—, Londyn 149 7[8, Nowy Jork 3140, Wiedeń 482½, marki niem. 810 i pół za bilj., marki polskie 5 za milion, Paryż 195¾.

MARKA POLSKA.

Budapeszt, 22 grudnia PAT. Marka polska 0,25 do 0,35.

— OD REDAKCYI. Jutrzejszy numer poniedziałkowy zawierać będzie zwiększony dział gospodarczy i obejmować będzie 8 stron druku.

Z TEATRÓW KRAKOWSKICH.

REPERTUAR SWIĄTECZNY TEATRU IM. SŁOWACKIEGO. Oprócz popularnego „Betleem poskiego" które w tym roku zyskuje szczególną atrakcyjność przez zmiany i wkładki J. Wiśniowskiego daje przegląd największych sukcesów sezonu. A więc w drugi dzień świąt „Grochowy wieniec", pełna szczerego sentymentu i ciepłego humoru komedye A. Małeckiego, we czwartek 27 „Sen nocy letniej" zaś w piątek 29 bm. niepospolity utwór D. Mereżkowskiego „Carewicz Aleksy" grany dotychczas przy zawsze wypełnionej widowni.

W sobotę 29 bm. premiera przezabawnej krotochwili Fredry „Gwałtu co się dzieje" w nowej inscenizacyi reż. Ant. Piekarskiego.

— Z BAGATELI. W niedzielę popołudniu o godz. 4 po cenach zniż., tryskający humorem „Dzwonek alarmowy" Hennequina i Coolusa, który zyskał prawdziwy sukces śmiechu w doborowej obsadzie artystów „Bagateli". Wieczorem o godz. 8 przemiła komedya Heltaia „Kaprys kobiecy" z pp. Modzelewską Maryą, Stępowską, Kolmann, Ordyńską Gorayską, Hellen, Miedzińską, Kwiatkowskim, Wesołowskim, Winklerem, Solarskim. W poniedziałk z powodu Wigilii Bożego Narodzenia teatr zamknięty.

Świąteczny repertuar „Bagateli" obejmuje najmodziej atrakcyjne sztuki bieżącego sezonu.

———o———

TEATR IM. J. SŁOWACKIEGO.

Niedziela: „Sen nocy letniej".
Poniedziałek: Teatr zamknięty.

TEATR BAGATELA.

Niedziela: popoł. „Dzwonek alarmowy", wiecz. „Kaprys kobiecy".
Poniedziałek: Teatr zamknięty.

TEATR MIEJSKI OPERA I OPERETKA.

Niedziela: po południu „Szalona Lola", wieczorem „Bajadera".

REPERTUAR KINOTEATRÓW

„REDUTA": Noc pełna trwogi „Dziki miód".
„WANDA": „Karolina, królowa Anglii".

PO ZAMKNIĘCIU KRONIKI.

— SPĘD BYDŁA NA TARGOWICĘ KRAKOWSKĄ. W czasie od dnia 15—21 bm. spędzono na targowicę miejską: buhai 74 sztuk, wołów 44, krów 248, jałówek 159, cieląt 507, świń 1218, owiec 5 sztuk. Za kilogram żywej wagi płacono: buhaji 486—950 tysięcy, wołów 600—755 tys., krów 486—900 tysięcy, jałówek 455—890 tysięcy, cieląt 566—980 tysięcy, świń 710—1150 tysięcy mp.

SPRAWY EMIGRACYJNE. „Hias" w Warszawie otrzymało zawiadomienie, że starania tegoż towarzystwa w Waschingtonie o zezwolenie na wjazd do Ameryki emigrantom obywatelom rosyjsk., którzy mając wizę amerykańską, nie mogli z różnych powodów wyjechać nie odniosły skutku. Wobec tego będą oni musieli czekać do 1 lipca 1924 — tj. do rozpoczęcia nowej kwoty.

Monachium, 22 grudnia PAT. Komisya konstytucyjna sejmu bawarskiego, która ma powziąć wniosek o rozwiązaniu sejmu zbierze się 3 stycznia.

Drobne ogłoszenia.

Semi enny i rutynowany pedagog, z celującemi świadectwami szkolnemi i najlepszemi referencjami, specyalista w zakresie nauk, wchodzących w program gimn. klasyczn. poszukuje tą drogą z braku znajomości stosunków miejscowych, posady nauczyciela domowego u inteligentnej, lepszej rodziny żydowskiej w Krakowie ze względu na możność odbycia studyów prawniczych. Zgłoszenia wraz z podaniem warunków utrzymania i mieszkania uprasza się skierować do Admin. N. Dziennika pod „Scientia“. 1394

Fortepian Schweighofera sprzedam. Federbusch, Sebastyana 5, od 4—6. 1396

Kilimy i dywany strzyżone, Kraków, ul. Starowiślna 47, I. p. 1403

Poszukuje się lokalu fabrycznego względnie ubikacyi, nadających się na przedsiębiorstwo fabryczne (około 300 m2). Korzystne warunki. Zgłoszenia pod „Inżynier-fachowiec“ do Admin. N. Dz. 1407

Panny do 11-letniej dziewczynki i 4-letniego chłopczyka poszukuję. Zgłoszenia Sonntag, Stradom 18. 1409

SZUKAM
spólnika
do obszernego lokalu frontowego w Dzielnicy VIII. Zgłoszenia pod „Korzystny“ do Administracyi Nowego Dziennika. 1410

FORTEPIAN
w dobrym stanie kupię natychmiast. Zgłoszenia z podaniem warunków pod „Fortepian“ do Adm. N. Dziennika.

MASZYNY
do pisania pierwszorzędne okazyjnie do sprzedania. Wiad. „Standard“, Kraków, Grodzka 25. 1995

W mojej kuchni
UŻYWAM TYLKO
Ceres
TŁUSZCZ JADALNY

Pokój z kuchnią
wraz z kompletnem urządzeniem do odstąpienia. Zgłoszenia pod „D. 1200“ do Adm. N. D. 1411

WHITE STAR LINE
LINIA BIAŁEJ GWIAZDY
W KRAKOWIE
UL. RADZIWIŁŁOWSKA 8 2477
SPRZEDAJE KARTY OKRĘTOWE
i udziela wszelkich informacyj dotyczących podróży do
AMERYKI i KANADY
NA NAJWIĘKSZYCH I NAJSZYBSZYCH LUKSUSOWO URZĄDZONYCH OKRĘTACH ŚWIATA JAK
„MAJESTIC“ 56.000 ton
„OLYMPIC“ 46.000 „
„HOMERIC“ 33.000 „

BIURO OGŁOSZEŃ FELIKSA STATTERA
przeniesione zostało do domu
w Rynku gł. 8 parter ofic.

Palma

Nie na tanią cenę lecz na jakość
musicie baczyć kupując obcasy gumowe.

Żądajcie od swego szewca wyraźnie
obcasów i podeszew gumowych PALMA.

Palma-Kauczuk Spółka z ogr. odp.
Kraków, Grodzka 60. Telefon 4212.

Skład hurtowny. 1083

Silnik „Diesel“ 450 x 500 HP.
Fabrykat:
Maschinenfabrik Augsburg-Nürnberg A. G.
leżącego systemu z ciężkiem popędowem kołem, kompletny z wszelkiemi przyborami i rurami w znakomitym stanie do obejrzenia jeszcze w pełnej pracy, sprzedaje 1962
WOLF SCHWEID & Co Tow. z o. o.
BIURO INŻYNIERSKIE:
Gdańsk, Dominikswall 9. :: Adres tel. „Zewco“

„Matura“ Kraków, Grodzka 60
szkoła parter. 1769
Informacye i zapisy od 3—6 popoł. (prócz niedziel świąt).
Największy instytut przygotowawczy do matury i poszczególnych klas w zakresie gimn. i sem. naucz.
P. T. Wojskowi, Urzędnicy, Nauczyciele przygotowują się zapomocą wykładów pisemnych.
Opłaty niskie. Dla niezamożnych ulgi i zwolnienia
Informacye i prospekta bezpłatnie.
Na odpowiedź znaczki.

Oszczędna gospodyni
011 używa
DOMIESZKI do KAWY
tylko z fabryki
Ferd. Bohma & Co
we Włocławku Sp. A.
Do nabycia wszędzie.
Najwyższe uznania i dyplomy

PRACOWNIA BLACHARSKA
JAKOBA GROSSMANNA
w Krakowie przy ul. Jakóba l. 3.
wyrabia wanny, wanienki dziecięce i nasiadówki oraz wszelkie roboty w zakres blacharstwa wchodzące po cenach przystępnych. 1848

Nakładem Gal. Sp. Wydawn. Red. Nacz. Ign. Schwarzbart. Red. odpow. Jakób Freund, Nowa Drukarnia Dziennikowa, Orzeszkowej 7